

Omkring studiet af nogle centrale

politiske institutioner i Danmark:

Et skandinavisk perspektiv

http://img.kb.dk/tidsskriftdk/pdf/po/po_0016-PDF/po_0016_93754.pdf

pdf genereret den : 23-1-2006

Kjell A. Eliassen & Mogens N. Pedersen

Omkring studiet af nogle centrale politiske institutioner i Danmark: Et skandinavisk perspektiv

I 25-året for dansk statskundskabs start som institutionaliseret universitetsfag, må det være tilladt at stille nogle spørgsmål, som måske kan starte en debat om disciplinens styrke og svagheder. Ved hjælp af udvalgte data om publikationer, databaser og forskningsfinansiering gives et bidrag til disciplinens forskningsprofil. De danske data stilles sammen med tilsvarende norske og svenske data, hvorved en vis skandinavisk perspektivering opnås. Konklusionen er forsigtig, men positiv.

Nogle spørgsmål om dansk statskundskab

I 1950 udgav UNESCO et oversigtsværk om *Contemporary Political Science: A Survey of Methods, Research and Teaching*. Heri behandlede statskundskabens status og udvikling i et stort antal lande i øst og vest – man kan endog finde et kapitel om Uruguay. Danmark omtales kun i forbifarten; i et kapitel om svensk statskundskab, skrevet af Stockholm-professoren Elis Håstad, hedder det således:

I de skandinaviske lande eksisterer statskundskaben som selvstændig disciplin hovedsagelig i Sverige og i den svensk-talende del af Finland. Hermed er naturligvis ikke sagt, at der ikke er skrevet vigtige arbejder om statskundskabens emner i Norge og Danmark såvel som af finsktalende forskere, men emnet er i så fald blevet opfattet som retsvidenskab, historie eller praktisk filosofi. I det mindste i Norge og i det finsk-talende Finland er statskundskaben dog nu godt på vej til at opnå en selvstændig status. (Håstad, 1950:150).

En læsning af tidligere danske arbejder om politologiske emner som for eksempel Clausen (1956) og Meyer (1959) og især disses litteraturreferencer kan kun bekræfte Elis Håstad's karakteristik af Danmark som et politologisk u-land – for "igenmandsland" ville dog være for hård en betegnelse. Der var ikke meget at råbe hurra for dengang.

I 25-året for dansk statskundskabs start som selvstændig akademisk disciplin med egne lærestole vil der givetvis blive råbt hurra og med god grund. En for alle deltagere fantastisk udvikling er gennemløbet, om hvilken man kan læse adskillige steder (e.g. Nannestad, 1977; Nannestad & Gaasholt, 1981; Rasmussen, 1978; Meyer, 1978; Karup Pedersen, 1981). Har samfundet endnu ikke i større grad udnyttet forskningens resultater, så har undervisningens produkter vist sig at have stor gennemslagskraft mange steder, især i centraladministrationen (se herom senest Administrationsdepartementet, 1981). Statskundskaben har nok i dag et bedre renommé end andre, i nyere tid indførte, samfundsvidenskaber.

Kjell A. Eliassen & Mogens N. Pedersen

Omkring studiet af nogle centrale politiske institutioner i Danmark: Et skandinavisk perspektiv

I 25-året for dansk statskundskabs start som institutionaliseret universitetsfag, må det være tilladt at stille nogle spørgsmål, som måske kan starte en debat om disciplinens styrke og svagheder. Ved hjælp af udvalgte data om publikationer, databaser og forskningsfinansiering gives et bidrag til disciplinens forskningsprofil. De danske data stilles sammen med tilsvarende norske og svenske data, hvorved en vis skandinavisk perspektivering opnås. Konklusionen er forsigtig, men positiv.

Nogle spørgsmål om dansk statskundskab

I 1950 udgav UNESCO et oversigtsværk om *Contemporary Political Science: A Survey of Methods, Research and Teaching*. Heri behandlede statskundskabens status og udvikling i et stort antal lande i øst og vest – man kan endog finde et kapitel om Uruguay. Danmark omtales kun i forbifarten; i et kapitel om svensk statskundskab, skrevet af Stockholm-professoren Elis Håstad, hedder det således:

I de skandinaviske lande eksisterer statskundskaben som selvstændig disciplin hovedsagelig i Sverige og i den svensk-talende del af Finland. Hermed er naturligvis ikke sagt, at der ikke er skrevet vigtige arbejder om statskundskabens emner i Norge og Danmark såvel som af finsktalende forskere, men emnet er i så fald blevet opfattet som retsvidenskab, historie eller praktisk filosofi. I det mindste i Norge og i det finsk-talende Finland er statskundskaben dog nu godt på vej til at opnå en selvstændig status. (Håstad, 1950:150).

En læsning af tidligere danske arbejder om politologiske emner som for eksempel Clausen (1956) og Meyer (1959) og især disses litteraturreferencer kan kun bekræfte Elis Håstad's karakteristik af Danmark som et politologisk u-land – for "igenmandsland" ville dog være for hård en betegnelse. Der var ikke meget at råbe hurra for dengang.

I 25-året for dansk statskundskabs start som selvstændig akademisk disciplin med egne lærestole vil der givetvis blive råbt hurra og med god grund. En for alle deltagere fantastisk udvikling er gennemløbet, om hvilken man kan læse adskillige steder (e.g. Nannestad, 1977; Nannestad & Gaasholt, 1981; Rasmussen, 1978; Meyer, 1978; Karup Pedersen, 1981). Har samfundet endnu ikke i større grad udnyttet forskningens resultater, så har undervisningens produkter vist sig at have stor gennemslagskraft mange steder, især i centraladministrationen (se herom senest Administrationsdepartementet, 1981). Statskundskaben har nok i dag et bedre renommé end andre, i nyere tid indførte, samfundsvidenskaber.

Disciplinen og dens dyrkere er ofte blevet beskyldt for at udvise en systemtilpasset adfærd, såvel i forskningen som i andre forbindelser. For ret få år siden var det således en ikke sjældent hørt anklage fra de studerende. En nærmere undersøgelse af den danske politologiske praksis er desværre aldrig blevet foretaget, men blev den gennemført, ville den nok mere end antyde, at statskundskabens danske dyrkere ikke ofte har været at træffe på barrikaderne, og at de ihvert fald ikke har bevæget sig langt fra "main stream" i den internationale statskundskab – og dette er måske just grunden til, at denne videnskabsgren står så relativt stærkt i dag, hvor visse andre samfundsvidenskabelige discipliner må sunde sig efter mere end et årti's eks-kurser.

Man mærker sig også i dansk statskundskab en tilbageholdenhed med hensyn til at diskutere – og kritisere – egen praksis. Tænk blot på de stormfulde debatter, man kan træffe på i norsk samfundsvidenskab, eller på den indtil det destruktive gennemførte kritiske virksomhed, der karakteriserer det svenske videnskabelige milieu. I Danmark er tonen mere urban. Man taler hellere ondt om hinanden, end man taler hårdt til hinanden. Det er næppe et tilfælde, at det først er for nylig, at anmeldelserne af den politologiske litteratur er blevet mere fyldige. Og i øvrigt er det vel først her i 1980'ernes koldere og mere konkurrenceprægede atmosfære, at der begynder at blive foretaget mere dybtgående evalueringer af enkeltindivider.

I jubilæumsåret må det være tilladt at stille nogle spørgsmål, som måske kan starte en debat om dansk statskundskab, og som måske endda kan få studerende og yngre forskere til at indse, at en ny forskningsgren som statskundskaben også kunne blive et spændende og taknemmeligt videnskabssociologisk studieobjekt.

Tiden er kommet til at spørge, om der findes områder, hvor man forskningsmæssigt står svagt, og hvor der derfor burde sættes ekstra indsatser ind? Er dansk statskundskab på internationalt niveau? Halter vi stadig efter de to skandinaviske nabolande, sådan som tilfældet var i 1950'erne? Ihukommende en helt isoleret tidligere kritik af det politologiske milieu (Heisler, 1979) kan der også være grund til at spørge, om resultaterne af forskningsindsatsen bliver tilstrækkelig kendt, og specielt, om de kommer til kendskab i det internationale forskersamfund? Kort sagt, publiceres der tilstrækkeligt og effektivt? I 1980'ernes økonomisk mere stramme år er der også grund til at spørge til forholdet mellem indsatte ressourcer og opnåede resultater. Det er ikke nok at producere resultater. Produktiviteten skulle også gerne være høj. Er den det? Findes der svage steder? Kan man omvendt, således som mange sikkert gerne så det, pege på et dansk "center of excellence"?

Der kunne stilles mange lignende spørgsmål. De er ikke alle lige populære, ej heller lette at besvare, men man bør gøre et forsøg. Vi vil i hvert fald i denne lille artikel give et første bidrag til selvransagelsen. Det vil blive gjort på den kærligste og mildeste måde, blandt andet fordi begge forfattere har haft lod og del i udviklingen, ja, den ene sidder endnu i glashuset...

Vor indsats vil i hovedsagen bestå i fremlæggelsen af nogle talmæssige størrelser vedrørende dele af dansk politologisk forskning. Disse materialer kan uden tvivl fortolkes på forskellig måde, og det er just det fortræffelige – for så kan denne artikel måske blive startskuddet til en diskussion.

Forskningsevalueringens svære kunst

Så såre man begynder at stille spørgsmål, som dem vi lige har formuleret, har man bevæget sig ind på forskningsevalueringens farlige vej. Her er næsten alle forskere eksperter, og dog er det metodiske grundlag så primitivt. De fleste, om ikke alle, er en slags sagkyndige, fordi en stor del af hverdagen går med allehånde evalueringsopgaver, i hvert fald hvis forskeren er sin løn værd, befinder sig i et ekspanderende milieu, eller har en vis karriere bag sig. Samtidig gælder det, at de færreste tør stå frem og redegøre for det konsistente værdigrundlag, vurderingerne foregår på grundlag af. For 10-15 år siden blev universitetets forskere til tider afæsket svar desangående, men her er der da tale om et felt, hvor verden er gået fremad.

Forskningsevaluering forstået som vurdering af projekters, grupper og hele videnskabelige milieuers indsats er noget ganske andet end vurdering af ansøgere til en stilling. Al evaluering er svær; det lærer enhver student i vore dage. Forskningsevaluering er særlig vanskelig, blandt andet fordi forskningens mål kan være nærmest umulige at identificere og operationalisere, og fordi evaluering kan foretages på flere niveauer med hensyn til målene. Samfundsvidenskaberne må leve med et særligt problem, fordi man her ikke kan gøre den antagelse, som ofte letter naturvidenskabelig evaluering, nemlig at al forskning er samfundsnyttig. Ifølge kemikeren E. W. Thulstrup kan man i den branche forudsætte "at alle forskningsprojekter har mulighed for at blive af samfundsmæssig betydning, enten gennem direkte forskningsresultater eller gennem produktionen af højt kvalificerede kandidater og andre bidrag til samfundets "naturvidenskabelige kultur", der er afgørende for erhvervslivets udvikling" (Thulstrup, 1984:24). Så let har ikke alle det, og specielt er det da en problematisk antagelse at gøre for politologer.

En meget brugt evalueringsform består i det, man kan kalde *selv-evaluering*. De fleste forskere sætter deres egen indsats relativt højt. Samtidig medvirker de ikke sjældent i negative bedømmelser af kolleger. De "kollektive selvportrætter", der fra tid til anden skrives af fremstående videnskabsmænd, bør derfor ikke blot opfattes som hagiografier, selv om de ofte giver et bedre billede af virkeligheden end der er grund til. Der er heller ikke bare tale om bodsøvelser. Tankegangen bag er vel den, at en sådan fremstilling, som ofte er tiltænkt et udenlandsk publikum, må være påvirket af, om ikke skrevet af, en slags "usynlig hånd", der tilvejebringer en passende balance og objektivitet. Som kilder til en videnskabs selvforståelse kan sådanne fremstillinger være særdeles nyttige, man tænker her for eksempel på en række svenske fremstillinger (Håstad, 1950; Molin, 1966; Ruin, 1969; Ruin, 1977; jævnfør Eliassen og Pedersen, 1984a:14-24).

Evaluering af forskning bør altid foregå ved "peer reviews", og "peers" bør som hovedregel altid være eksterne i forhold til det forsker-"samfund", der evalueres. Dette er den første gyldne regel, der kan opstilles, hvis man vil nå ud over den gensidige ros og den smålige kritik. Den anden regel kan formuleres således: selv det bedst tænkelige objektive/kvantitative/empiriske mål for forskningens kvalitet, kvantitet og produktivitet må suppleres med kvalitative bedømmelser af mere subjektiv karakter. Mange danske politologer er blevet opdraget med det gamle aristoteliske ord om at "det er kendetegnet på en oplyst mand at han søger

præcision inden for hver kategori af fænomener i netop den udstrækning emnets natur tillader" (citeret fra Rasmusen, 1971:22). Det har også gyldighed på dette område.

Hvorledes kan disse to regler efterleves? Og kan de i det hele taget efterleves? Disse to spørgsmål fortjener en kort ekskurs.

Hvad den første regel angår, findes flere eksempler på særdeles vægtige bidrag, som man kan lære af. En sjælden gang påtager en enkelt fritstående forsker sig at give en vurdering af et helt forskningsområde. Maurice Punch's vurdering af hollandsk sociologi er et eksempel på en sådan modig indsats (Punch, 1981). En del danske politologer kommer muligvis også til at tænke på nogle mere uforpligtende betragtninger, som den amerikanske politolog Martin Heisler engang efterlod bag sig (Heisler, 1979).

Vægtige er de eksempler, man har på indkaldelse af udenlandske eksperter, der inviteres til at foretage en tilbundsgående analyse af en videnskabsgrens styrke og svagheder.

Den store evaluering af svensk naturvidenskab er i så henseende mønstergyldig (NFR, 1981; Andersen, 1984). Mindre dybtborende undersøgelser ved omrejsende observatører, som inden for et kortere tidsrum får lejlighed til at studere forskningsproblematikker *in vivo*, kan man finde mange eksempler på; en sådan undersøgelse, der til dels bygger på observationer af svenske politologiske miljøer, er udført af Pedersen & Hunter (1980). En mere omfattende og dybtgående inventering af dele af svensk politologisk forskning er fornylig foretaget af Eliasen & Pedersen (1984a). Endelig er der grund til at omtale den særegne "peer-lægmandsstrategi", der blev benyttet af PRF i forbindelse med evalueringen af de faglige miljøer inden for dansk matematik- og engelsk-forskning (PRF, 1980). At denne evaluering fik et videnskabeligt acceptabelt forløb og resultat bør dog ikke opfattes som vidnesbyrd om metodens fortræffelighed. Snarere kan den bruges til at minde om det særlige problem, der foreligger i små lande, hvor det faglige miljø er så snævert, at man næppe kan finde helt uvildige vurderingsmænd blandt fagets folk i selve landet – og måske heller ikke udenfor.

Hvad angår den anden regel er der grund til at markere en afstandtagen til meget af den evaluering ved hjælp af "indicators of excellence", som foregår i udlandet, herunder ikke mindst i amerikansk statskundskab (se blandt andet Lynn, 1983). I Danmark har man et enkelt eksempel på en kvantitativ opgørelse af forskningsindsats (Johansen & Kaarsted, 1981). Her påvistes, at der var forskel på hvor mange sider, der var blevet publiceret af en kreds af forskere ved et dansk universitets humanistiske hovedområde. Den kritik for manglende validitet, der rettedes mod undersøgelsen, er typisk for kritikken af mange lignende forsøg på "objective" eller "reputational" evalueringsstrategier. Man kan forestille sig for eksempel den kritik, der kunne rettes mod en evaluering af dansk statskundskab på grundlag af citeringsfrekvenser i *Social Science Citation Index* eller i oversigtsværker som Finifter's (1983) eller lignende anglo-amerikanske publikationer. Produktivitetsmål, målestokke baseret på tilskrevet reputation eller på forskellige positions-mål, kan næppe vække begejstring hos de mange, mere eller mindre udmærkede forskere, der bliver glemt. Som bekendt gælder det, med Somit & Tannenhaus' ord, at "full many of flower is born to blush unseen" (1967), og det

forhold har måske ikke bare gyldighed for enkelte forskere men for hele nationale miljøer? Spørgsmålet kunne i sig selv være en undersøgelse værd. Her gælder det i øvrigt igen, at jo mindre forskningsmiljøet er, desto mere problematisk bliver det at anvende såkaldt objektive indikatorer. Her er ikke bare Janteloven på spil, men også visse statistiske lovmæssigheder, er forlener enhver måling med en usikkerhed, der ikke kan tolereres.

Læseren ville derfor måske være parat til at følge os, hvis vi på dette tidspunkt valgte den nemme løsning at konkludere, at en fair og holdbar "total-evaluering" af et helt videnskabeligt miljø som dansk statskundskab eller dele heraf ikke lader sig gennemføre. Når der er tale om forskningen i et så lille land som Danmark, er det simpelthen ikke muligt på samme tid at have den fornødne faglige kompetence og den helt nødvendige distance til personer og institutionelle grupperinger.

På den anden side ville en sådan konklusion også være utilfredsstillende. Hvorledes undgår man den da?

Vort svar er, at man kan nå et vist stykke vej ved på samme tid at neddæmpe ambitionerne og udvide evalueringens perspektiv. For det første bør man af ovennævnte og mange andre grunde nok ikke satse så højt som til at tilvejebringe nogen total og definitiv vurdering af et videnskabeligt miljø. Mindre kan gøre det. Der er et glidende forløb fra den egentlige *evaluering* til en ren *inventering*, hvor sigtet er at belyse, hvad forskerne arbejder med, og hvad de ikke ofrer tid og energi på. Mellem disse to yderpunkter befinder sig en evalueringsform, som man i mangel af bedre betegnelse kan kalde den *perspektiverende inventering*. Det er en sådan, vi vil foretage i det følgende.

Hvorledes bærer man sig ad med at bringe et vist analytisk perspektiv ind? Svaret, som vi er blevet bestyrket i rigtigheden af ved at gennemlæse en række forskningsevalueringer og ved selv at forsøge os i det små (Pedersen & Hunter, 1980; Eliassen & Pedersen, 1984a), består i at indlægge et sammenlignende perspektiv. Vi tror på, at man kan få et rimeligt overblik og en anvendelig karakteristik af forskningsindsatsen på et givet område i et enkelt land ved at man *systematisk jævnfører og modstiller med andre lande, hvor forskningen har haft sammenlignelige vilkår*. Man kan også udtrykke det på den måde, at enhver forskningsindsats må ses i sammenhæng med de i ethvert samfund og til enhver tid gældende vilkår for forskningen.

Det analytiske perspektiv opnås imidlertid ikke blot gennem tværnational sammenligning, men også gennem sammenstilling af oplysninger om den enkelte disciplins interne praksis. Når talen drejer sig om en overvejende empirisk orienteret videnskab som statskundskaben i dens danske variant, turde det være klart, at en evaluering forudsætter adgang til mindst tre sæt af informationer, nemlig information om publikationsvirksomheden, information om de politiske data, der indsamles som led i forskningsprojekterne, og information om de ressourcer, der sættes ind på løsningen af opgaverne. Først når disse oplysninger foreligger samlet, kan en egentlig forskningsevaluering begynde.

I det følgende vil der blive givet nogle grundlæggende oplysninger om en del af den danske politologiske forskning. Vi koncentrerer vores opmærksomhed om det arbejde, der foregår omkring de centrale danske politiske institutioner, om-

kring politisk deltagelse og politiske beslutningsprocesser. Det mønster, der fremkommer, ville dog næppe have set meget anderledes ud, om vi havde valgt at studere andre dele af disciplinen.

Publikationer – og Ikke-publikationer

En videnskabelig disciplins status og dens udvikling må bedømmes på grundlag af dens udøvers publicerede arbejder. Dette er det selvfølgelig vurderingskriterium, når man betænker at den individuelle vurdering af disciplinens udøvere, som den sker i forbindelse med stillingsbesættelser og lignende, foregår på dette grundlag.

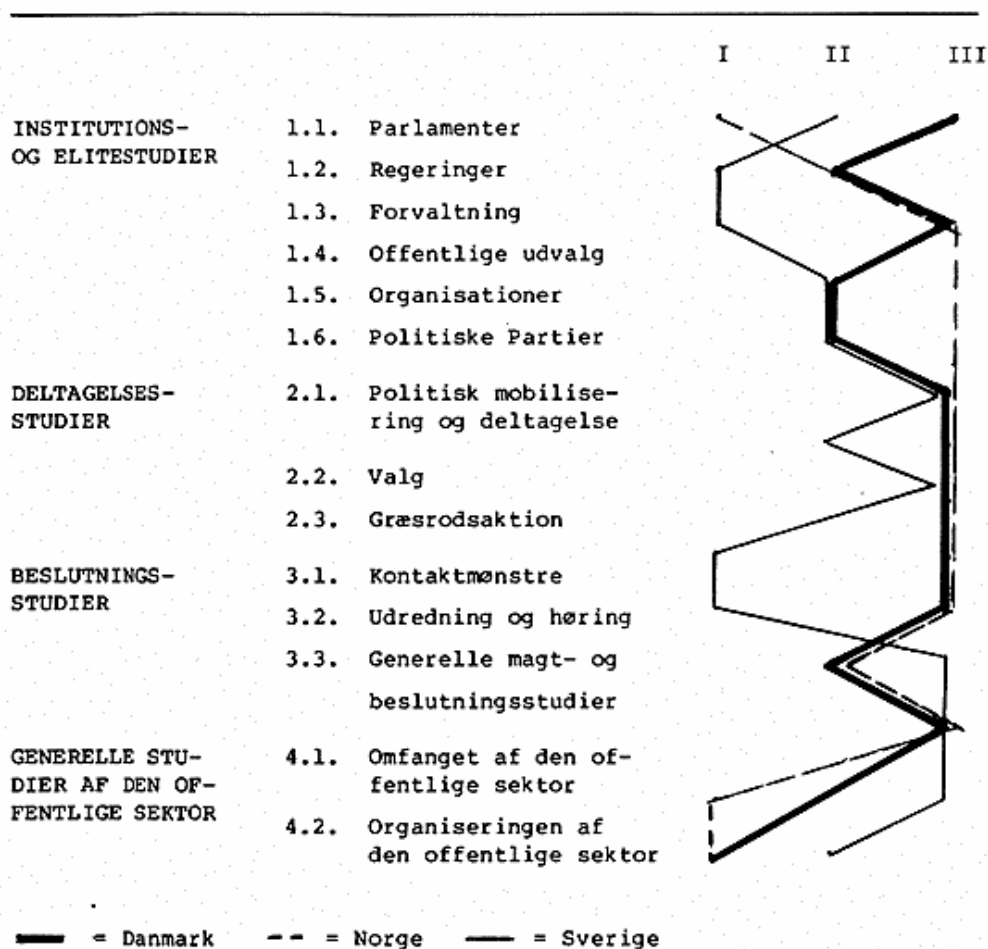
Vi skal ikke i denne lille artikel opkaste os til dommere over nogen enkeltperson, ej heller over enkelte institutions-milieuer eller over det politologiske milieu i almindelighed. Det må gøres af de, der føler sig kaldet eller som pålægges slig umulig gerning. Vi vil nøjes med det mindre, som består i at pege på nogle særlige træk ved den del af de politologiske publikationer, der angår udforskningen af de centrale danske politiske institutioner, deltagelse- og beslutningsprocesser. Det var her vor påstand, at man kan lære noget om de danske karakteristika ved at sammenligne med nabolandenes tilsvarende forskning. Lad os se.

Figur 1 er et forsøg på at opstille en slags "forskningsprofil" for dette område. Diagrammet bygger på en omfattende bibliografisk database, som er under udgivelse og hvortil der må henvises for nærmere dokumentation (Eliassen & Pederesen, 1985). Sammenligningens logik er for så vidt ganske enkel. For hver af et antal af os fastlagte emnekategorier – i alt cirka 40 – har vi undersøgt, om der i 1970'erne og frem til 1983 blev *publiceret* forskningsresultater, og vi har ligeledes søgt at bestemme omfanget af denne *publicering* ved hjælp af en ganske simpel tre-leddet klassifikation. For at forebygge misforståelser skal vi klart erkende, at en sådan kortlægning og sammenligning indeholder et subjektivt element, især når kortlægningen yderligere komprimeres til 14 grove emnekategorier. For det første kan man ikke knivskarpt afgrænse de tre "status"-kategorier. For det andet må indplaceringen foretages på grundlag af et datamateriale, der kan være behæftet med fejl og mangler, og der bliver altid et vist moment af skøn knyttet til selve "kodningen". Læseren må her – i det mindste indtil videre – stole på forfatterne, på deres viden og deres større eller mindre autoritet...

Som læser kan man imidlertid også gøre sit til at undgå misforståelser med hensyn til karakteren af sammenligningen. Man kan selvfølgelig være opmærksom på, at der ikke er tale om en form for konkurrencepræget pointsgivning, højest om en slags rangordning i enkelte tilfælde, hvor forskningens niveau klart skiller sig ud. Følgen af dette er, at man ikke kan betragte de tildelte "points" som éntydige uden at begå en logisk fejl. Det er derfor heller ikke muligt at foretage vertikale sammenligninger, og det er i hvert fald meningsløst at opsummere de hvert land tilordnede "points". Noten under figur 1 fortæller, hvorledes profilernes talværdier skal forstås, og man må hverken læse mere eller mindre ud af figuren end det, der siges i noten.

Figur 1. En grafisk profil af forskningen i de skandinaviske lande, udvalgte politologiske områder, 1970-1983

Note: Hver af profilerne er baseret på en gennemgang af foreliggende forskningspublikationer inden for ca. 40 emneområder, jvf. nærmere herom Eliassen & Pedersen, 1984a. "I" angiver, at der på området kun foreligger få mindre arbejder; "II" refererer til flere mindre undersøgelser eller enkelte større undersøgelser; med "III" refereres til en situation, hvor der på området er foretaget omfattende undersøgelser, der f.eks. har resulteret i flere større monografiske arbejder. Det oprindelige materiale er i denne tabel blevet sammenfattet ved hjælp af en 14-punkts emneklassifikation.

Når alle disse forbehold er gjort, kan vi vende os til de tre profiler, der er nok så markante. Lad os nøjes med at pege på nogle væsentlige træk. For det første kan man uden videre fastslå, at ingen af de tre lande er helt uden forskning på et givet område i den pågældende periode. Dette forhold er værd at fremhæve, ikke mindst fordi man for så vidt angår Danmark ville have fundet virkelig mange lakuner, hvis en lignende undersøgelse var blevet foretaget for 15 år siden. I virkeligheden har man nok her det stærkeste vidnesbyrd om dansk statskunds eksplorative udvikling, ikke mindst når det gælder studiet af de centrale danske politiske institutioner.

For det andet slås man stærkt af det forhold, at den danske forskningsprofil er mindre markant i hvert fald mindre markant end den svenske. Det er, som om de forskellige forskningsområder i Danmark er blevet opdyrket efter den kendte devise om, at det er bedre, om få får for meget end færre for lidt. Man kan her måske også ane én af styrelseslovgivningens utilsigtede konsekvenser? Den særlige danske profil hænger sandsynligvis også sammen med, at dansk forskning på dette felt kom relativt sent i gang, men at den til gengæld udviklede sig over en bred front fra midten af 1970'erne, da de vigtigste forskningsmilieuer var blevet fuldt udbyggede. På det foreliggende grundlag kan man fristes til at spå, at Danmark i 1980'erne kan komme til at opleve større fremskridt end de to andre skandinaviske lande – om ikke andet så fordi man råder over større personale-mæssige ressourcer, og fordi man med en relativ frigjorthed af traditioner og med en bred basis i forskningen burde kunne bevæge sig friere. Dette er dog rent gætteri.

For det tredje viser det lille grafiske billede noget om, hvor forskellig udviklingen egentlig er forløbet i de tre lande. Det er i virkeligheden kun i ret få tilfælde, at man finder en *samtidig* stærk forskningsudvikling i de tre lande. Kun på valgforskningens område kan man tale om, at satsningen og dermed også den videnskabelige produktion har været virkelig omfattende i alle landene. Specielt bemærker man en tendens til, at Sverige har en helt forskellig forskningsprofil fra såvel Norge som Danmark. Man kan med en svag overdrivelse sige, at dér hvor Sverige står stærkest, dér vil de andre landes forskning stå relativt svagt – og *vice versa*. Forskningen i de tre lande synes således underlagt i hvert fald to forskellige udviklingstendenser. Der ligger mange spændende forskningsopgaver for fremtidige videnskabssociologer og historikere her. Man kan måske tillade sig at nævne, at forskellige forskningspolitiske organer i de nordiske lande også kunne have udbytte af at studere den simple grafiske fremstilling?

For et par år siden skrev en af nærværende artikels forfattere en dagbladskronik om publikationsmønsteret i dansk universitetsforskning. Her hed det med klædelig distance og måske en anelse selvironi:

...man forbavses over den form, som publiceringer ofte antager. Der stencileres som aldrig før i Danmarkshistorien. Nogle fag opretholder en bog- og tidsskriftsorienteret publiceringstradition, men andre synes helt at have overgivet sig til "paper"-produktionens nemme og normfattige form. Det er velkendt, at man ved at skrive 20 sider og få dem fremstillet i 50 eksemplarer stadig kan skaffe sig selv en gratis rejse til Tokyo eller Rio, og det er

måske en del af forklaringen på den mere og mere udbredte form – men den bør vække bekymring rundt omkring, for vi ved alle, at disse duplikater er forsvundet fra jordens overflade om få år. Hvis dette bliver den dominerende "udgivelsesform", så er mange forskningsmillioner spildt – med mindre man da mener, at det er vigtigt og tilstrækkeligt, at forskere får realiseret sig selv og mindre vigtigt at deres resultater bliver læst og opbevaret for eftertiden (Pedersen, 1982).

Der er grund til at fremdrage dette citat her, hvor de opstillede forskningsprofiler er baseret på publicerede resultater, og hvor den store mængde af stencilerede rapporter ikke er taget i betragtning. Vort valg har været ganske bevidst. Kun det, der publiceres – og som derfor som hovedregel er gået gennem en foregående kvalitetsvurdering, den være sig nok så beskeden og formløs – kan nå vidt omkring i det internationale forskersamfund, og kun egentlige publikationer har udsigt til at blive kendt af en større læserkreds inden for det pågældende lands egne grænser. Vi tager her måske fejl, men vil dog alligevel hævde, at selv om stencilformen har sin berettigelse som et foreløbigt medium, så har forskeren ikke gjort sin pligt, førend han har rapporteret sine resultater i en egentlig publikation inden for den faglige disciplins mulige kanaler for offentliggørelse. Lignende opfattelser har tidligere været ventileret i dansk statskundskab (Heisler, 1979).

Måske er den i figur 1 viste danske profil et helt forvrænget billede af den faktiske forskningsindsats, der gøres? Måske er der kun tale om toppen af et isbjerg – for nu at bruge et kendt metafor? Igen står vi med en interessant forskningsopgave, som vi desværre må lade ligge. Men for at der ikke skal kunne rettes den bebrejdelse imod os, at vi bare udslynger løsagtige formodninger, har vi dog foretaget en ganske lille undersøgelse, som nu skal omtales.

Kort fortalt er der blevet foretaget en registrering af – stort set alle – de skrifter, der er udgået fra tre politologiske forskningsmilieuer gennem en fem-årig periode. Registreringen er foretaget på grundlag af de offentligt tilgængelige årsberetninger. Man må være opmærksom på, at de registrerede publikationer – og "ikke-publikationer" – ikke bare dækker et bredere forskningsfelt end materialerne i figur 1, men at de også rækker videre ud end den egentlige statskundskab. Ved Odense Universitet udgør de politologiske forskere således kun en del af et institut, hvis øvrige medarbejdere må karakteriseres som offentlige (mikro-)økonomer. Ved Københavns Universitet er bemandingen af Institut for Samfundsfag ligeledes tværdisciplinær, hvilket i øvrigt også, omend i mindre omfang, gælder Institut for Statskundskab ved Aarhus Universitet. Der har ikke været gjort forsøg på at udtrække sammenlignelige del-populationer. I stedet har vi søgt at karakterisere tre samlede forskningsmilieuer med hensyn til den form, som offentliggørelsen af forskningen har fået. Ved at lade materialet omfatte fem år bliver materialet stort nok til at udsige noget substantielt om de tre miljøer. Læseren advares dog mod at bruge tallene i tabel 1 alt for kontant. En kontrolkodning af ca. 20 pct. af det samlede materiale tyder nemlig på en kodeusikkerhed på 2-3 pct. for hver af tabellens værdier. Forskellen mellem institutionerne kan der dog ikke rokkes ved.

Omend det kunne være fristende at kommentere de i tabel 1 fremdragne mønstre, skal vi undlade at gøre det. Nævnes bør det dog, at der ikke i forbindelse med

tabellens konstruktion er gjort iagttagelser, der vil kunne rokke ved det billede af den forskningsmæssige dækning af dansk politik, som blev vist i figur 1. De vigtigste og de bedste af forskningens resultater bliver faktisk offentliggjort på en respektabel måde.

Tabel 1. Publikationerne fra tre universitetsinstitutter fordelt efter publikationsform. Femårsperioden 1977/78-1982. Procent

Publikationsform	Aarhus Universitet Institut for Statskundskab	Københavns Universitet Institut for Samfundsfag	Odense Universitet Institut for Offentlig Øko- nomi og Politik ^a
Monografier ^b	11	9	7
Bidrag til uden- landske/interna- tionale samler- værker og tids- skrifter ^c	16	16	24
Mindre danske publikationer ^d	30	21	31
Stencilerede "papers" på et hovedsprog ^e	23	24	25
Stencilerede "papers" på dansk ^f	20	30	13
Total	100	100	100
Antal registre- rede publikatio- ner (N) ^g	650	239	158
Gennemsnitligt antal internt fi- nansierede forsk- ningsårsværk ^h	20	12	5

Noter

- På grund af successive reorganiseringer af institutterne ved Odense Universitet har det været nødvendigt at "tilbageføre" bemandingen af det nuværende Institut for Offentlig Økonomi og Politik, som først blev oprettet i 1983.
- Kategorien omfatter principielt alle ISBN-registrerede større arbejder, uanset om der er tale om skrevne eller redigerede værker, bibliografier eller lignende.
- Som hovedregel er der i denne kategori tale om mindre publikationer, der har gennemgået én eller anden form for "peer review" af udlændinge. Bortset fra nogle dansksprogede arbejder, der er fremkommet i det svenske *Statsvetenskaplig Tidsskrift*, er der normalt tale om arbejder på et af hovedsprogene.
- Her er principielt rubriceret alle mindre afhandlinger, der er blevet trykt i danske tidsskrifter eller som kapitler i bøger publiceret i Danmark. Artikler i *Nordisk Administrativ Tidsskrift* er medtaget her.
- I denne kategori vil man som hovedregel finde engelsksprogede konferencebidrag, for eksempel til ECPR Joint Sessions of Workshops. Mange af de medtagne "papers" vil være "præ-publicerede" i en intern stencilserie ved det pågældende institut. Der er ikke

ved kodningen blevet taget hensyn til, om de pågældende afhandlinger senere er blevet trykt.

- f) I denne kategori er medtaget alle stencilerede dansksprogede afhandlinger uanset størrelse, se dog under g.
- g) I årsberetningerne vil der med stærkt varierende principper være registreret en mængde anmeldelser, småreplikker, noter og lignende. Alle sådanne småskrifter på under 5 sider er blevet udeladt i denne opgørelse. Cirka 15 pct. af det århusianske årsberetningsmateriale har denne karakter. Tendensen til at medtage selv helt ubetydelige og meget korte arbejder viser en kraftig stigning over tid.
- h) Antallet af årsværk er medtaget med henblik på at muliggøre kvantitative "produktivitets"-betragtninger. I opgørelsen er ikke taget hensyn til eksternt finansierede forskningsmedarbejdere eller ældre studerende, uagtet at disse kategorier figurerer i beretningsmaterialet.

Databaser – også en form for produktion.

Hvis man vil skaffe sig overblik over et lands forskningsprofil på et bestemt område, kan det være hensigtsmæssigt at betragte de datamængder, som forskerne har indsamlet og ophobet i form af mere eller mindre tilgængelige databaser. Ikke mindst på det område, som vi beskæftiger os med, vil en sådan oversigt kunne være informativ. Studiet af centrale politiske institutioner må nødvendigvis i meget høj grad blive baseret på "proces-genererede" eller "forsker-genererede" data, og i Danmark, hvor den empiriske tradition hurtigt blev stærk og udbredt, er den helt overvejende mængde af forskningsprojekter baseret på én eller anden form for systematisk dataindsamling. Det samfundsvidenskabelige serviceorgan, DDA, sørger for registrering, opbevaring og – så små nu også – videreformidling.

Man kan udtrykke det på den måde, at de registrerede databaser er historiske levninger, efterladt af fortidens projekter. Som sådan kan de bruges som kilder til forståelse af den kvalitative forskningsprofil. At disse levninger kan få nyt liv som råstof for sekundær-analyser er en vigtig egenskab, der ikke bare er alle samfundsvidenskabelige dataarkivers *raison d'être*, men som måske også bliver mange politologers store mulighed i de kommende år.

Norsk Samfunnsvitenskaplig Datatjenste (NSD), Svensk Samhällsvetenskaplig Datatjänst (SSD) og Dansk Data Arkiv (DDA) foretager en løbende registrering af større og mindre databaser, som resulterer af forskellige projekter. Disse kortlægninger foretages ikke efter samme principper og slet ikke med samme grad af nidkærhed. Men selv om man skal være forsigtig med at sammenligne på tværs af landegrænserne, giver oplysningerne i tabel 2 dog grundlag for nogle betragtninger om dansk statskundskab. Der er i det seneste ti-år blevet foretaget endog meget betydelige investeringer i form af dataindsamling. Ordet 'investering' bruges her bevidst. Dataindsamling bør aldrig være et mål i sig selv, men bør vel kun foretages – og finansieres af offentlige midler – i det omfang, hvori der kan gives en videnskabeligt legitim begrundelse. Og det løfte, der gives ved projektets start, kan kun siges at være holdt, såfremt databasen bliver grundlaget for et antal publikationer. Ét spørgsmål, som konstateringen af 28 databaser giver anledning til, er, om der i tilstrækkeligt omfang er blevet afrapporteret – og ikke bare rapporteret – på grundlag af disse meget store datamængder? Her ligger måske en idé til et nyt forskningsprojekt?

Tabel 2. Database-dækningen på udvalgte områder

Emnekreds	Danmark	Norge	Sverige
1. Institutions- og elitestudier			
1.1. Parlater	7	3	3
1.2. Regeringer	1	2	1
1.3. Forvaltning	3	4	3
1.4. Offentlige udvalg	2	1	-
1.5. Organisationer	2	1	1
1.6. Partier	3	1	6
2. Deltagelsesstudier			
2.1. Mobilisering og deltagelse	9	4	1
2.2. Valg og folkeafstemninger ^a	9	3	3
2.3. Græsrodsaktioner	1	1	-
3. Beslutningsstudier			
3.1. Kontaktmønstre	2	2	-
3.2. Udredning, høring	2	-	2
3.3. Magtopfattelser m.v.	2	1	-
4. Generelle studier af den offentlige sektor			
4.1. Omfang af den offentlige sektor	-	-	-
4.2. Organiseringen af den offentlige sektor	-	-	-
Antal registreringer^b	43	23	20
Antal databaser^c	28	7	17

Noter

- a) Eksklusive data vedr. surveys i forbindelse med valg. Denne type data er registreret i figur 2.
- b) Tallet for det enkelte land er summen af søjlens værdier. De enkelte værdier udtrykker antallet af databaser, i hvilke man kan finde oplysninger om det pågældende emne. Antallet af registreringer kan derfor være – og er – større end antallet af registrerede databaser.
- c) Kilderne er: *Danish Data Guide 1979*; *Danish Data Guide, Update 1982*; *Svenska Data Baser I, 1981*; Oplysninger fra NSD: *Årsrapport 1981*.

Dernæst kan fordelingen på emneområder fortælle os noget om tyngdepunkterne i studiet af danske politiske institutioner. Det er primært den politiske deltagelse i dens mange former, som er blevet gjort til genstand for dataindsamlende empiri, hvortil kommer en vis koncentration om folketingsrelaterede data. Denne iagttagelse kan ikke forbavse nogen, men den uddyber dog det i det sidste afsnit sagte. Det er input-siden af dansk politik, der er blevet forsket i i 1970'erne. Herved adskiller man sig ikke væsentligt fra nabolandene, selv om man nok kan have en mistanke om, at specialiseringen har været stærkest i Danmark. Man kan

måske også tale om en anden specialisering, når man bemærker at 24 ud af 28 registrerede databaser er indsamlet af forskere, der er eller har været tilknyttet Aarhus Universitets Institut for Statskundskab.

I tabel 2 har vi bevidst undladt at medtage survey-data fra politiske valg. Denne type data bør betragtes separat, se figur 2. Gjort op i kroner og øre er der vel her tale om dansk statskundskabs største investering, overvejende finansieret af Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd (SSF). En række monografier og andre publikationer fra det løbende projekt dokumenterer, at man her har at gøre med et område hvor der er en vis sammenhæng mellem investering og udbytte. Samtidig er det etablerede tids-perspektiv med til at gøre sekundære analyser særligt tillokkende for andre forskere.

Figur 2. Databaser vedrørende valg: landsdækkende akademiske surveys i forbindelse med parlaments-, kommunal- og EF-valg

ÅR	DANMARK	NORGE	SVERIGE
1950	*		
1951			
1952			*
1953	*	*	
1954			
1955			
1956			* (P)
1957	*	* (P)	
1958			*
1959			* (P)
1960	*		
1961		*	
1962			
1963			
1964	*		* (P)
1965		* (P)	
1966	*		(K)
1967			* (P)
1968	*		
1969		* (P)	
1970			* (P) (K)
1971	* (P)		
1972			
1973	* (P)	* P	* (P)
1974			
1975	* (P)		
1976			* (P)
1977	* (P)	* P	
1978			
1979	* (P) (K) (E)		* P (K)
1980			
1981	* (P) (K)	* P	
1982			* P

Note: * Angiver afholdelse af parlamentsvalg
P Survey i forbindelse med parlamentsvalg
K Survey i forbindelse med kommunalvalg
E Survey i forbindelse med valg til EF-parlamentet
⊙ Databasen er helt eller delvist tilgængelig ved henvendelse til det pågældende lands datatjeneste.

Kilder: Danish Data Guide 1979; Danish Data Guide, Update 1982; Svenska Data Baser I; NSD Årsrapport 1981.

I tilbageblik er den danske udvikling bemærkelsesværdig. Som følge af en kraftig satsning af forskere og penge er man i Danmark hurtigt kommet på sammenligneligt grundlag med de andre skandinaviske lande. Det er her ikke bare de hyppige valg, der har hjulpet, men også det bevidste samarbejde, der er foregået mellem valgforskerne i de pågældende lande. Det er ikke alle områder, man kan sige det samme om.

Dette afsnit kan ikke slutte med en éntydig konklusion. Oversigten over registrerede databaser og "data-indgange" er desværre fuldt så meget et produkt af den uensartede politik, der føres af DDA, NSA og SSD med hensyn til registrering, som den er et produkt af forskernes prioriteringer. Men vi tør dog påstå, at man i Danmark ikke er bagefter med hensyn til dataindsamling vedrørende centrale politiske institutioner, politisk deltagelse osv. I anden forbindelse er vi gået et skridt videre ved at formulere den hypotese, at forskellen mellem de skandinaviske lande med hensyn til dataindsamling har noget at gøre med den måde, hvorpå forskningsindsatsen finansieres i de forskellige lande. Der, hvor størsteparten af de aktive forskere er fast knyttet til universitetsinstitutioner og til større koncentrationer af forskere, vil man have bedre vilkår for grundforskningsopgaver, herunder store dataindsamlingsindsatser. Om det så er lykkeligt for samfundet og for forskerne, at sidstnævnte sidder på toppen af store datamasser, er et helt andet spørgsmål. Det er jo ikke sikkert, at man får bedre udsyn fra den position.

Projekter – ressourcer og politik

Den voldsomme ekspansion, der skete på de højere uddannelsesinstitutioner i tiåret før 1975, blev primært drevet frem af de stigende studentertal. Dens vigtigste, vel i realiteten utilsigtede, konsekvens var en stærk vækst i de på Finansloven optagne forskningsårsværk. Det spæde danske politologiske milieu fik sin rundelige andel. Udviklingen inden for statskundskaben er vel beskrevet (Rasmussen, 1978; Karup Pedersen, 1981). Der er skabt en i international målestok endog meget stor koncentration af fast ansatte forskere, først og fremmest i Aarhus, hvor man råder over 5 professorater, 33 lektorater og 5 stipendier. Udover finanslovsbevillingen modtager instituttet en fra år til år varierende eksternt bevillingsmasse, der i 1982 opgjordes til godt 1,5 mill. kroner (Overgaard, 1984:112), men som i enkelte år har været højere.

Det er tankevækkende at sammenligne disse tal med de tilsvarende størrelser for Statsvetenskapliga Institutionen ved Uppsala Universitet, et institut, der nok med hensyn til såvel objektiv som subjektiv status lader sig sammenligne med det århusianske. I Uppsala består den faste bemanning af 2 professorer, 2 docenter, 2 forskerassistenter og 3-4 lektorer, hvilke sidste dog beklæder overvejende undervisningsstillinger. Den eksternt finansierede forskningsvirksomhed løb i følge oplysninger fra Institutionen selv op i ikke mindre end 2,8 mill. svenske kroner i 1981/82. Af disse midler hidrørte kun godt 1 pct. fra det Humanistisk-Samfundsvidenskabelige Forskningsråd – resten stammede fra Riksbankens Jubileumsfond samt et større antal sektorforskningsfonds.

Disse tal gengives her, fordi de fortæller noget vigtigt om dansk politologisk forskning. Den er overvejende finansieret over faste stillinger, og sektorforsknin-

gen er først i de senere år begyndt at gøre sig gældende, indtil videre kun med nogle få, men til gengæld store bevillinger fra Momsfondet samt fra Undervisningsministeriet. Der er dog adskilligt, der tyder på, at man i dansk forskning bevæger sig i retning af "svenske tilstande", efterhånden som en større og større andel af forskningsårsværkerne udtages til særskilt budgettering. Erfaringerne fra svenske politologiske institutter tyder på, at grundforskningen hurtigt kan blive stærkt lidende, når noget sådant sker (Eliassen & Pedersen, 1984b). Leif Lewin har peget på den fare, der består for at

Sektororganen, som nu tucks vara den enda vägen till resurstillskott för högskolan, i praktiken intar en avvisande hållning till det samarbete med högskolan som man i princip har fått sig ålagt (Lewin, 1982:220).

Det vil nedenfor blive antydnet, at en lignende problematik også kan tænkes at opstå i forbindelse med statslige forskningsråds støtte til grundforskningsprojekter.

I denne artikel har vi koncentreret vores interesse om et centralt område inden for den politologiske grundforskning. Efter at have kortlagt publikations- og database-profilerne er vi nu kommet til en kort omtale af denne grundforsknings finansieringsformer. Her kan vi begynde med at fastslå, at al hidtidig forskning på området enten har været finansieret af universiteternes egne bevillinger eller af Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd (SSF). Dette forhold gør kortlægningen noget lettere, i særdeleshed fordi fondsstøtten overvejende er blevet givet inden for et veldefineret forskningsprogram, et såkaldt initiativ, som SSF finansierede mellem 1975 og 1982.

Det vil sikkert for mange af POLITICA's læsere være bekendt, hvorledes dette forskningsprogram udvikledes – og især afvikledes. For en ordens skyld repeteres hovedpunkterne her på grundlag af Forskningssekretariatets årsberetninger, der indeholder et flygtigt, men langt fra fyldestgørende, materiale om sagen.

SSF mærkede sig så tidligt som i 1970, at der foregik en ret betydelig politologisk forskning i Danmark, uden at denne i øvrigt havde affødt større ansøgninger til rådet. I de følgende år opbyggedes trinvis en argumentation for en fondsstøttet intensivering af forskningen om "magt og magtfordeling", som det udtryktes (Beretning 2, 1972:133). Året efter tilføjedes "samt beslutningsprocesser" (Beretning 3, 1973:127), og SSF varslede, at man ville tage et mere direkte initiativ, såfremt der ikke fremkom tilstrækkeligt med ansøgninger. Da Planlægningsrådet for Forskningen (PRF) i 1974, delvis tilskyndet af SSF, placerede udforskningen af de politiske institutioner i Danmark blandt de områder, på hvilke der burde tages forskningsmæssige initiativer, fulgte SSF hurtigt de i "forskningssystemet" cirkulerende tanker op. I en betænkning fra 1975 fremlagdes et egentligt forskningsprogram (Ændringer..., 1975), som blev retningsgivende for en række aktiviteter, der blev sat i gang i resten af 1970'erne, kulminerende med den massive støtte til projektet "Den politiske beslutningsproces" fra og med efteråret 1978 (Beretning 1977-78, 1979:1984).

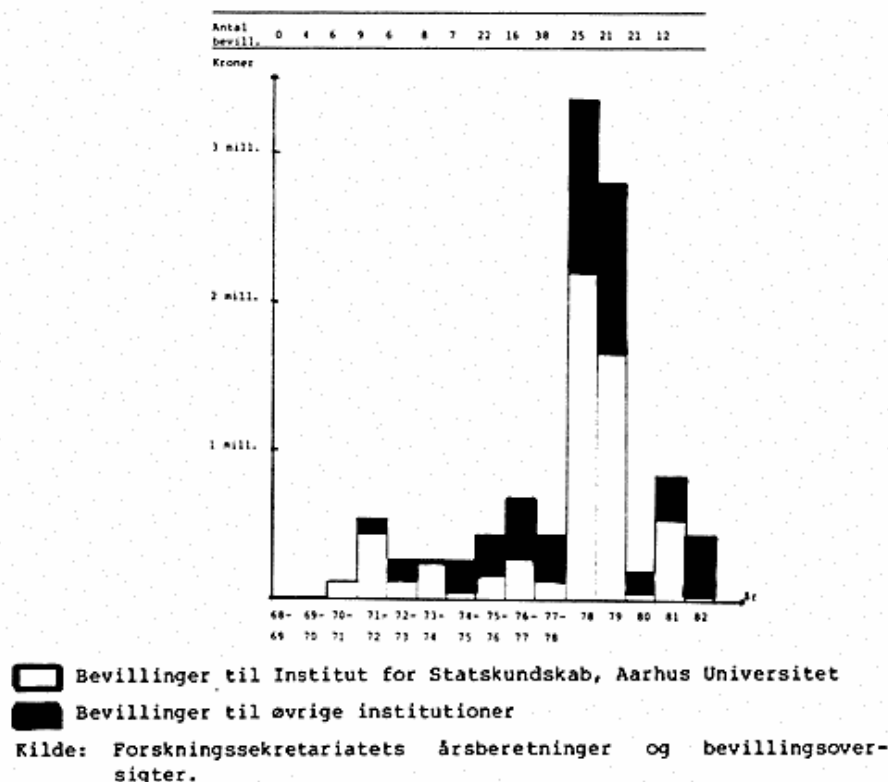
Der er næppe grund til at trætte med en mere indgående diskussion af dette projekts og det samlede forskningsprograms skæbne. Mange af resultaterne har man kunnet læse om i de foregående afsnit. Det er i denne forbindelse fristende at

gøre den bemærkning, at SSF har ladet foretage en evaluering af et andet stort initiativprogram (Magnussen, 1984). Man har endnu ikke evalueret det politologiske program og har derfor heller ikke fået belyst forskningsrådets egen indsats.

Men måske kan det nu, hvor det hele er blevet til historie, være af mere generel interesse at fremlægge nogle nøgletal, se figur 2. I dette diagram er alle bevillinger, der indenfor et enkelt budgetår er blevet givet til emneområdet, det være sig til projekter eller til afledede aktiviteter såsom rejser, konferencer, trykning eller lignende, blevet adderet og desuden fordelt med hensyn til, om støtten helt eller overvejende gik til det århusianske milieu, eller om den blev ydet til andre institutioner eller enkelte forskere. Der må selvfølgelig tages forbehold med hensyn til denne opgørelses nøjagtighed og klassifikationens brugbarhed; – til gengæld kan det så måske forlene kodningen med lidt ekstra troværdighed, at den er blevet foretaget af den af de to forfattere, som har haft direkte kendskab til og har taget del i behandlingen af så godt som alle de pågældende bevillingssager.

Diagrammet taler sit stille sprog og skal ikke kommenteres yderligere. En nyttig baggrundsuplysning kan det måske være, at det dybe fald i bevillingerne i 1980 også repræsenterede en stærk relativ tilbagegang – fra 23 pct. af SSF's samlede bevillingsmasse i 1978 til godt 1 pct. to år efter. Dette fald modsvares – ganske tankevækkende i øvrigt – af en næsten samtidig stigning i SSF's bevillinger til en ny forskningsgren, arbejdsløshedsforskningen. Man tør vel tale om denne ændring som et brat skift fra grundforskning til anvendt forskning.

Diagram 1. Bevillinger fra Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd til forskning vedrørende centrale danske politiske institutioner, politisk deltagelse og beslutningsprocesser

Slutord

Det er let at stille spørgsmål, som det blev gjort i denne artikels indledning. Det er sværere at give holdbare og indiskutable svar. Problemet kan være, at man ikke kan se skoven for bare træer. Det kan også knibe med at få den rette følelsesmæssige distance til begivenheder og personer. Vel vidende, at vi er på gyngende grund, har vi valgt at forsynde os mod alle spilleregler ved at lade nogle data få lov til at tale for sig selv.

Giver vi ikke mange svar, har vi dog haft et budskab, som nu må repeteres. Det er nødvendigt at drøfte de stillede spørgsmål og mange flere. Hvis der ikke til stadighed er en kritisk nysgerrighed til stede i forhold til egen forskningspraksis, eksisterer der en oplagt fare for, at selvtilfredsheden sniger sig ind. I statskundskaben med dens relativt store koncentration af forskere, dens relativt store tilbøjelighed til rekrutteringsmæssig "indavl", og med udsigt til en kun beskeden fornyelse af institutmilieuerne, er det dobbelt vigtigt, at forskningspraksis løbende undersøges, evalueres og diskuteres.

De sammenligninger, der her er foretaget med de andre skandinaviske landes statskundskab, indikerer på trods af al deres kvantitative usikkerhed og fattigdom, at i hvert fald dele af dansk statskundskab har formået at placere sig på det internationale landkort, og at man også har givet omfattende bidrag til såvel den danske nationalbibliografi som papirindustrien. Det var der næppe mange, der havde forudset for 25 år siden. Men dengang ville man heller ikke kunne have forudset, hvor store ressourcer det danske samfund ville vise sig rede til at sætte ind på dette forskningsformål.

Litteratur

- Administrationsdepartementet (1981), *Redegørelse om de administrative uddannelser I-IV*, København: Administrationsdepartementet.
- Andersen, Torkild (1984), "International forskningsevaluering af svensk naturvidenskab – et projekt, der er værd at se nærmere på", i *Forskningsevaluering i Danmark 1981-1983. Eksempler og perspektiver*, København: Planlægningsrådet for Forskningen, pp. 21-22.
- Beretning (1968ff.), *Beretning for forskningsrådene...*, København: Forskningssekretariatet.
- Clausen, Sven (1956), *Omrids af Statskundskab*, København: Gyldendal.
- Eliassen, Kjell A. & Mogens N. Pedersen (1984a), *Svensk Samhällsorganisation och Förvaltning: En Inventering av Svensk Forskning. Slutrapport*, Oslo: Bedriftsøkonomisk Institut.
- Eliassen, Kjell A. & Mogens N. Pedersen (1984b), "Några Reflektioner om Svensk Statsvetenskap", *Politologen*, no. 1, pp. 9-15.
- Eliassen, Kjell A. & Mogens N. Pedersen (1985), *Skandinaviske Politiske Institutioner: En kommenteret bibliografi*, Odense: Odense Universitetsforlag, (under udgivelse).
- Finifter, Ada W. (ed.) (1983), *Political Science: The State of the Discipline*, Washington: American Political Science Association.
- Heisler, Martin (1979), "Martin Heisler skriver om instituttet", *Medarbejderbladet*, nr. 64, pp. 2-10.
- Håstad, Elis (1950), "Swedish Political Science", i *Contemporary Political Science: A Survey of Methods, Research and Teaching*, Paris: UNESCO, pp. 150ff.

Slutord

Det er let at stille spørgsmål, som det blev gjort i denne artikels indledning. Det er sværere at give holdbare og indiskutable svar. Problemet kan være, at man ikke kan se skoven for bare træer. Det kan også knibe med at få den rette følelsesmæssige distance til begivenheder og personer. Vel vidende, at vi er på gyngende grund, har vi valgt at forsynde os mod alle spilleregler ved at lade nogle data få lov til at tale for sig selv.

Giver vi ikke mange svar, har vi dog haft et budskab, som nu må repeteres. Det er nødvendigt at drøfte de stillede spørgsmål og mange flere. Hvis der ikke til stadighed er en kritisk nysgerrighed til stede i forhold til egen forskningspraksis, eksisterer der en oplagt fare for, at selvtilfredsheden sniger sig ind. I statskundskaben med dens relativt store koncentration af forskere, dens relativt store tilbøjelighed til rekrutteringsmæssig "indavl", og med udsigt til en kun beskeden fornyelse af institutmilieuerne, er det dobbelt vigtigt, at forskningspraksis løbende undersøges, evalueres og diskuteres.

De sammenligninger, der her er foretaget med de andre skandinaviske landes statskundskab, indikerer på trods af al deres kvantitative usikkerhed og fattigdom, at i hvert fald dele af dansk statskundskab har formået at placere sig på det internationale landkort, og at man også har givet omfattende bidrag til såvel den danske nationalbibliografi som papirindustrien. Det var der næppe mange, der havde forudset for 25 år siden. Men dengang ville man heller ikke kunne have forudset, hvor store ressourcer det danske samfund ville vise sig rede til at sætte ind på dette forskningsformål.

Litteratur

- Administrationsdepartementet (1981), *Redegørelse om de administrative uddannelser I-IV*, København: Administrationsdepartementet.
- Andersen, Torkild (1984), "International forskningsevaluering af svensk naturvidenskab – et projekt, der er værd at se nærmere på", i *Forskningsevaluering i Danmark 1981-1983. Eksempler og perspektiver*, København: Planlægningsrådet for Forskningen, pp. 21-22.
- Beretning (1968ff.), *Beretning for forskningsrådene...*, København: Forskningssekretariatet.
- Clausen, Sven (1956), *Omrids af Statskundskab*, København: Gyldendal.
- Eliassen, Kjell A. & Mogens N. Pedersen (1984a), *Svensk Samhällsorganisation och Förvaltning: En Inventering av Svensk Forskning. Slutrapport*, Oslo: Bedriftsøkonomisk Institut.
- Eliassen, Kjell A. & Mogens N. Pedersen (1984b), "Några Reflektioner om Svensk Statsvetenskap", *Politologen*, no. 1, pp. 9-15.
- Eliassen, Kjell A. & Mogens N. Pedersen (1985), *Skandinaviske Politiske Institutioner: En kommenteret bibliografi*, Odense: Odense Universitetsforlag, (under udgivelse).
- Finifter, Ada W. (ed.) (1983), *Political Science: The State of the Discipline*, Washington: American Political Science Association.
- Heisler, Martin (1979), "Martin Heisler skriver om instituttet", *Medarbejderbladet*, nr. 64, pp. 2-10.
- Håstad, Elis (1950), "Swedish Political Science", i *Contemporary Political Science: A Survey of Methods, Research and Teaching*, Paris: UNESCO, pp. 150ff.

- Johansen, H. C. & Tage Kaarsted (1981), "Forskes der ved humaniora?" *Nyt fra Odense Universitet*, nr. 2.
- Karup Pedersen, Ole (1981), "Samfundsfag", i *Københavns Universitet 1479-1979*, X, pp. 527-68.
- Lewin, Leif (1982), "Statskundskab – de nærmeste tjugo åren", i *Samhällsvetenskapliga fakulteten. Utvecklingslinjer och önskemål fram till år 2000*, Uppsala, u.å., pp. 207-24.
- Lynn, Naomi B. "Self-Portrait: Profile of Political Scientists", i Finifter, Ada W. (ed.), *Political Science: The State of the Discipline*, Washington: American Political Science Association, pp. 95-123.
- Magnussen, Jan (1984), "Evaluerings af et forskningsrådsinitiativ", i *Forskningsevaluering i Danmark 1981-1983. Eksempler og perspektiver*, København: Planlægningsrådet for Forskningen, pp. 7-11.
- Meyer, Poul (1959), *Politik. Statskundskab i grundtræk*, København: Nyt Nordisk Forlag, Arnold Busck.
- Meyer, Poul (1978), "Forvaltningslære i Danmark, 1958-1978", *Nordisk Administrativ Tidsskrift*, 59, pp. 87-89.
- Molin Björn (1966), "Sweden", i *Scandinavian Political Studies*, 1/1966, Helsinki: The Academic Bookstore, pp. 281-87.
- Nannestad, Peter (1977), "Political Science in Denmark: Trends of Research 1960-1975. Some Footnotes to a Bibliography", i *Scandinavian Political Studies*, vol. 12/77, Oslo: Universitetsforlaget, pp. 85-104.
- Nannestad, Peter & Øystein Gaasholt (1981), "Political Science in Denmark 1951-1978", i Andrews, William G. (ed.), *International Handbook of Contemporary Development in Political Science*, Westport, Connecticut: Greenwood Press, Inc.
- NFR (1981), *International Evaluations of Research Projects Supported by the Swedish National Science Research Council. Summary of reports, achievements, and criticisms, 1977-80*, Stockholm: NFR.
- Overgaard, Hans Chr. (1984), *Forskning som tjener*, København: SSF.
- Pedersen, Mogen N. & Howard O. Hunter (1980), *Recent Reforms in Swedish Higher Education*, Stockholm: Ratio.
- Pedersen, Mogens N. (1982), "Hvad universitetets årbog gemmer", *Berlingske Tidende*, 1. december.
- PRF (1980), *Forskningens vilkår i Danmark inden for fagområderne engelsk og matematik*, København: Forskningssekretariatet.
- Punch, Maurice (1981), "Dutch Sociology and University Reform", i *Sociale Wetenschappen*, 24, pp. 3-43.
- Rasmussen, Erik (1971), *Komparativ Politik I*, København: Gyldendal, 2. udgave.
- Rasmussen, Erik (1978), "Statskundskab", i *Aarhus Universitet 1928-1978*. Udgivet af Det lærde Selskab under redaktion af Gustav Albeck, Aarhus: Universitetsforlaget i Aarhus, pp. 341-57.
- Ruin, Olof (1969), "Political Science in Sweden in the Post-War Period", i *Scandinavian Political Studies*, 4/1969, Oslo: Universitetsforlaget, pp. 171-82.
- Ruin, Olof (1977), "Political Science in Sweden 1960-1975: An Overview", i *Scandinavian Political Studies*, 12/1977, Oslo: Universitetsforlaget, pp. 157-84.
- Somit, Albert & Joseph Tannenhaus, *The Development of Political Science: From Burgess to Behaviorism*, Boston: Allyn and Bacon.
- Thulstrup, Erik W. (1984), "Evaluerings af naturvidenskabelig forskning", i *Forskningsevaluering i Danmark 1981-1983. Eksempler og perspektiver*, København: Planlægningsrådet for Forskningen, pp. 23-26.
- Ændringer... (1975), *Ændringer i samspillet mellem de politiske institutioner i Danmark*, København: Statens Trykningskontor.